

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.01.2009, sp. zn. 25 Cdo 3038/2006, ECLI:CZ:NS:2009:25.CDO.3038.2006.1

Číslo: 110/2009

Právní věta: Ten, na němž byla vykonána vazba, si může zavinit vazbu sám ve smyslu § 12 odst. 1 písm. a) zákona č. 82/1998 Sb. ve znění pozdějších předpisů i jednáním, k němuž došlo před zahájením trestního stíhání.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.01.2009

Spisová značka: 25 Cdo 3038/2006

Číslo rozhodnutí: 110

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla:

Předpisy: § 12 odst. 1 písm. a) předpisu č. 82/1998Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal na státu náhrady škody (ušlého zisku) v částce 40 854 Kč za dobu strávenou ve vazbě (od 2. 7. 2002 do 2. 10. 2002) v souvislosti s trestním stíháním, které skončilo postoupením věci orgánu příslušnému k projednání přestupku.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 16. 11. 2005 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že usnesením Policie ČR ze dne 2. 7. 2002 bylo proti žalobci zahájeno trestní stíhání pro pokus trestného činu znásilnění, usnesením Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 4. 7. 2002 byl žalobce vzat do vazby, která se započítávala od 2. 7. 2002, a to ze všech tří zákonem stanovených vazebních důvodů, usnesením téhož soudu ze dne 2. 10. 2002 byl z vazby propuštěn, rozsudky téhož soudu ze dne 20. 2. 2003 a ze dne 11. 9. 2003 byl žalobce obžaloby zproštěn, oba rozsudky však byly Městským soudem v Praze zrušeny a věc byla vrácena k dalšímu řízení obvodnímu soudu, který usnesením ze dne 26. 3. 2004 postoupil věc Obvodnímu úřadu městské části Praha 7, jenž rozhodnutím ze dne 27. 10. 2004, které nabylo právní moci 29. 11. 2004, byl uznán vinným z přestupku proti občanskému soužití, jehož se dopustil tím, že 2. 7. 2002 v nočních hodinách v bytě v P., fyzicky napadl S. S. a způsobil jí drobné ublížení na zdraví v rozhodnutí blíže popsané, za což mu byla uložena pokuta ve výši 3000 Kč a povinnost nahradit náklady řízení. Soud prvního stupně dovodil, že odškodnění žalobci nenáleží, neboť si vazbu ve smyslu § 12 odst. 1 písm. a) zákona č. 82/1998 Sb. zavinit sám, když se dopustil jednání spočívajícího v použití násilí proti ženě, s níž žil ve společné domácnosti, a navíc by přiznání odškodnění bylo v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák.

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 5. 5. 2006 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, který doplnil o zjištění, že vazební důvod podle § 67 písm. a) tr. ř. byl shledán v tom, že v případě uznání viny byl žalobce ohrožen vyšším trestem s ohledem na jeho podmíněné odsouzení a konec zkušební doby dne 7. 4. 2004, což vyvolalo důvodnou obavu, že by mohl uprchnout, popř. se skrývat, aby se trestnímu stíhání vyhnul; vazební důvod dle § 67 písm. b) tr. ř. byl shledán v tom, že žalobce žil ve společné domácnosti s poškozenou, kterou by mohl ovlivňovat, popř. na ni působit, aby tak mohl mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, když ve spise je uvedeno, že měl poškozené sdělit, že oznámením trestné činnosti na policii dojde k dalším opatřením vůči ní; vazební důvod podle § 67 písm. c) tr. ř. byl shledán v obavě z opakování trestné činnosti žalobce, pro kterou byl stíhán, jak se v minulosti rovněž stalo. Odvolací soud dospěl k závěru, že žalobce si zavinil vzetí do vazby podle § 67 písm. b) tr. ř. minimálně ve formě nevědomé nedbalosti tím, že sdělil poškozené, že „v případě oznámení jeho trestné činnosti dojde k dalším opatřením vůči ní“, neboť i kdyby nevěděl, že si tímto svým jednáním může způsobit uvalení vazby, vzhledem k okolnostem (ublížil poškozené na zdraví, byl podmíněně odsouzen pro jiný trestný čin, žil s poškozenou ve společné domácnosti) to mohl předvídat. S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu R 15/2005 odvolací soud dovodil, že byl-li žalobce vzat do vazby kumulativně z více zákonných důvodů, postačuje k závěru, že si vazbu zavinil sám, zavinil-li naplnění jen jednoho z více důvodů, pro něž byl vzat do vazby.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost odůvodňuje zásadním právním významem rozhodnutí ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. a v němž uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci. Za zásadně právně významnou označil otázku, zda si ten, na němž byla vazba vykonána, může zavinit vazbu jednáním, kterého se dopustí před zahájením trestního stíhání. Namítl, že okolnosti, vzhledem k nimž mohl podle napadeného rozsudku předvídat své vzetí do vazby, nejsou skutečnostmi, z nichž by mohla vyplývat obava z působení na dosud nevyslechnuté svědky nebo obava z jiného koluzního jednání. Vyjádřil přesvědčení, že dokud nedojde k zahájení trestního stíhání, obviněný (podezřelý) nemůže být vzat do vazby, nemůže tudíž zpravidla ani vědět o tom, že dojde k zahájení trestního stíhání, v jehož rámci by mohl být vzat do vazby. Nemá tedy ani možnost předvídat, že by si mohl způsobit vazbu, a proto si jednáním, kterého se dopustí za takové situace, nemůže vazbu zavinit sám. Navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu ustanovení § 241 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., není však důvodné.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (písm. a/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (písm. b/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení písm. b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (písm. c/).

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným

právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

V daném případě přichází v úvahu pouze přípustnost dovolání dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přičemž dovolatelem formulovaná otázka, zda si ten, na němž byla vazba vykonána, může zavinit vazbu jednáním, kterého se dopustí před zahájením trestního stíhání, lze považovat za zásadně právně významnou, neboť nebyla dosud (explicitně) v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

Podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (ve znění účinném do 26. 4. 2006), právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě má ten, na němž byla vazba vykonána, jestliže bylo proti němu trestní stíhání zastaveno, jestliže byl obžaloby zproštěn nebo jestliže byla věc postoupena jinému orgánu.

Podle § 12 odst. 1 písm. a) zákona č. 82/1998 Sb. právo na náhradu škody nemá ten, kdo si vazbu, odsouzení nebo uložení ochranného opatření zavinit sám.

Vazba je prostředkem k zajištění obviněného (tj. osoby, již bylo vzneseno obvinění) pro účely trestního řízení ze zákonem stanovených důvodů (§ 67, § 68 tr. ř.).

Pro posouzení, zda si obviněný vazbu zavinit sám, jsou významné skutečnosti, které byly důvodem pro vzetí obviněného do vazby, případně pro její trvání či prodloužení (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. [25 Cdo 882/2003](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2005, sešit 2, pod č. 15, a ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. [25 Cdo 1002/2002](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, ročník 2003, pod č. 106). Vzhledem k tomu, že zákon č. 82/1998 Sb. v ustanovení § 12 odst. 1 nevyžaduje určitou formu zavinění vazby, postačuje k naplnění tohoto předpokladu i nevědomá nedbalost. Zavinění obviněného na vzetí do vazby ve smyslu posledně citovaného ustanovení znamená, že jeho zaviněné jednání (alespoň ve formě nevědomé nedbalosti) bylo důvodem k podání a vyhovění návrhu na jeho vzetí do vazby. Není proto z hlediska posledně citovaného ustanovení významné, zda jednání obviněného vyvolalo podezření, že byl spáchán trestný čin, a zda naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, pro který byl stíhán, nýbrž to, zda jeho chování bylo důvodem k obavě zakládající důvod, pro který byl vzat do vazby (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2004, sp. zn. [25 Cdo 2255/2002](#), uveřejněný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 29, pod C 2587).

Dobu jednání, jímž si poškozený vazbu zavinit, zákon nijak nespecifikuje, a tedy ani neomezuje. Výklad zastávaný dovolatelem, by však byl v rozporu s účelem zákonné úpravy. Smyslem institutu vazby (jmenovitě vazby koluzní, o kterou jde v daném případě) je znemožnit obviněnému, aby mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, například ovlivňováním potenciálních svědků nebo spoluobviněných, či potlačováním jiných důkazů. K takovému jednání (např. k výhrůžkám pachatele) však může často docházet v době spáchání trestného činu nebo v době bezprostředně následující, tedy zpravidla před zahájením trestního stíhání, neboť cílem takového jednání je především zabránit tomu, aby trestní stíhání takto jednajících osoby bylo vůbec zahájeno. Nelze tedy vyloučit, aby při zkoumání toho, zda si (posléze) obviněný zavinit vazbu sám, bylo možno přihlídnout k jeho jednání, k němuž došlo před zahájením trestního stíhání. Omezovat možnost závěru o tom, že si obviněný zavinit vazbu sám, pouze na jeho jednání následující po zahájení trestního stíhání by v praxi znamenalo neodůvodněné zúžení aplikovatelnosti ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) zákona č. 82/1998 Sb., jehož účelem je (v souladu s obecně uznávanými principy spravedlnosti a rovnováhy mezi ochranou práva na osobní svobodu a veřejným zájmem na potírání kriminality) odeprít náhradu škody za vazbu tomu, kdo si její uvalení svým zaviněným jednáním sám způsobil.

Konkrétní skutečnosti významné pro rozhodování o vzetí do vazby musí být samozřejmě opatřeny postupem přípustným podle trestního řádu a tím je nejen dokazování, nýbrž zejména na počátku

trestního řízení i postup podle § 158 odst. 3 tr. ř. ústící v úřední záznam, který se zakládá do spisu, o obsahu tzv. vysvětlení, jímž dotázaná osoba odpovídá na dotazy vyšetřovatele nebo policejního orgánu (srov. Šámal, P., Král V., Baxa, J., Púry, F.: Trestní řád, komentář, I. díl, 3. vydání, Praha, C. H. Beck, 2001, zejména bod 4 na str. 856, bod 2 na str. 857 a bod 5 na str. 332). Úřední záznam opatřený před zahájením trestního stíhání proto může sloužit i ke zjištění skutečností významných pro posouzení existence vazebního důvodu na straně obviněného (srov. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. 10. 2000, sp. zn. 3 To 884/2000, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2001, pod č. 48), a tím spíše k němu může přihlížet soud rozhodující o náhradě škody způsobené vazbou (srov. Vojtek, P.: Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci, komentář, 2. vydání, Praha, C. H. Beck, 2007, s. 85-86).

Nelze přisvědčit argumentaci dovolatele o tom, že před zahájením trestního stíhání nemohl předvídat vzetí do vazby. Jedná-li někdo (minimálně v nevědomé nedbalosti) tak, že v jeho jednání lze spatřovat příčinu vzetí do vazby, musí současně předpokládat, že bude do vazby vzat, a to za samozřejmého předpokladu, že proti němu nejprve bude zahájeno trestní stíhání.

Lze tedy uzavřít, že ten, na němž byla vykonána vazba, si může zavinit vazbu sám ve smyslu § 12 odst. 1 písm. a) zákona č. 82/1998 Sb. i jednáním, k němuž došlo před zahájením trestního stíhání.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný; Nejvyšší soud proto dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.